

Ο ΠατροΚοσμάς και η εποχή του

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

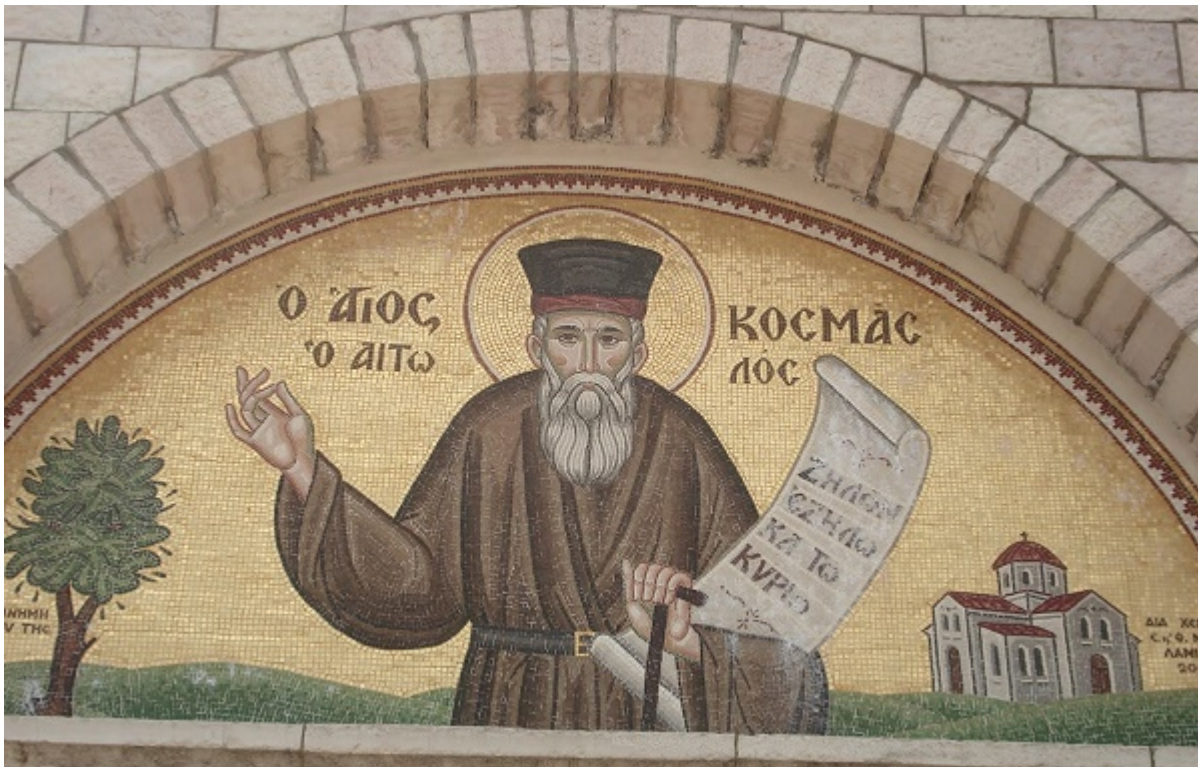

Ο ΠΑΤΡΟΚΟΣΜΑΣ (ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ)

«Την αγάπην, επειδή δεν την ηξεύρετε, πρέπει, παιδιά μου, να στερεώνετε σχολεία. Διατί πάντα εις τα σχολεία γυμνάζονται οι άνθρωποι και ηξεύρουν και μαθαίνουν το τί εστί ο Θεός, το τί είναι οι άγιοι Άγγελοι, τί είναι οι καταραμένοι δαίμονες και το τί είναι η αρετή των δικαίων. Το σχολείον φωτίζει τους ανθρώπους. Ανοίγουν τα ομμάτια των ευσεβών και ορθοδόξων χριστιανών να μαθαίνουν τα μυστήρια» (Διδαχή ΣΤ΄ Αγίου Κοσμά).

Ο Άγιος Κοσμάς γεννήθηκε στα 1714 στο Μέγα Δένδρο (κατ' άλλους στον Ταξιάρχη) της επαρχίας Αποκούρου στην Αιτωλία. Τα πρώτα του γράμματα έμαθε στο ιεροδιδασκαλείο του Λύτσικα στη Σιγδίτσα της Παρνασσίδος και στη Μονή της Αγίας Παρασκευής στα Βραγγιανά της επαρχίας των Αγράφων[1]. Διορίσθηκε δάσκαλος στο χωριό Λομποτινά της ορεινής Ναυπακτίας και δίδαξε σε όλη την περιφέρεια του νομού. Αργότερα, στην προσπάθειά του να πληρώσει την ασίγαστη επιθυμία του για γνώση, παρακολούθησε μαθήματα στην Αθωνιάδα Σχολή, με διδασκάλους τον Παναγιώτη Παλαμά και τον Ευγένιο Βούλγαρη. Συγχρόνως, επιδόθηκε στη μελέτη της Αγίας Γραφής και των Αγίων Πατέρων, μελέτη στην οποία αναπαυόταν το ιδιαίτερα ανήσυχο και φιλόχριστο πνεύμα του. Στα 1759 εκάρη μοναχός στην Ιερά Μονή Φιλοθέου του Αγίου Όρους, εφησυχάζοντας και καλλιεργώντας την αδιάλειπτη και νοερά προσευχή και την αγιαστική υπακοή προς όλους. Φλεγόμενος από την ιερό πόθο να βοηθήσει το υπόδουλο Γένος και να συνδράμει στον κατά Θεό φωτισμό του, κατέφυγε στην Κωνσταντινούπολη και απέσπασε κηρυγματική άδεια από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Σεραφείμ Β΄[2]. Στα

1760, περίπου σε ηλικία 46 ετών, αρχίζει το τεράστιο ιεραποστολικό του έργο, το οποίο συνεχίζει για μία περίπου εικοσαετία και τον οδηγεί στο επισφράγισμα του ιερού μαρτυρίου[3].

Ο Άγιος Κοσμάς πραγματοποίησε τέσσερις περιοδείες, σχεδόν σ' όλες τις περιοχές όπου απλωνόταν το ελληνικό στοιχείο. Στην περιοχή της Κωνσταντινουπόλεως και Θράκης, στην ευρύτερη Αχαΐα, στη Θεσσαλία, στη Μακεδονία, στην Ήπειρο, στα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου, στην Αλβανία, ακόμη και στη Νότια Σερβία [4]. Η επίδραση του κηρύγματός του ήταν καθολική και επέφερε την ουσιαστική και αβίαστη αποδοχή του από τον υπόδουλο ελληνισμό. Μετά από συκοφαντίες Εβραίων στις τουρκικές αρχές ως υποχείριο ρωσικής προπαγάνδας και υποκινητής επανάστασης, συνελήφθη και κρεμάσθηκε από δένδρο στις 24 Αυγούστου 1779. Ενταφιάστηκε κοντά στο χωριό Κολικόντασι της Βορείου Ηπείρου και επίσημα ανακηρύχθηκε άγιος στα 1961 [5].

Η εποχή του Αγίου Κοσμά χαρακτηρίζεται από την θεοποίηση της επιστήμης και την υποτίμηση της εκκλησιαστικής πίστης, καθώς το κέντρο βάρους μετατοπίζεται από την αγιότητα στην κοσμική και ανθρωποκεντρική σοφία! Η κατάσταση στον ιστορικό ελληνικό χώρο είναι ζοφερή. Η αναρχία και η ληστεία κυριαρχούν[6], οι συνεχείς πόλεμοι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (με Ρώσους και Αυστριακούς) διατηρούν μία έκρυθμη κοινωνική ανησυχία και αβεβαιότητα. Οι μεταναστεύσεις και οι αβάσταχτες φορολογίες, οι συνεχείς εξισλαμισμοί, η πνευματική και ηθική κατάπτωση του ιερού κλήρου, η απαιδευσιά και η ηθική εξαθλίωση του λαού αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά μιάς περιόδου που

κυριαρχούσε η δουλοπρέπεια, η πονηρία και ο δόλος. Οι διάφορες κοινωνικές ομάδες αντιμάχονταν και αλληλομισούνταν[7].

Μέσα σε αυτό το κλίμα, ο άγιος Κοσμάς αναλαμβάνει το δύσκολο έργο του. Επιλέγει έναν αποστολικό τρόπο πνευματικής οικοδομής, την περιοδεία. Περιοδεύει για είκοσι περίπου χρόνια, διανθίζοντας όλη την ελληνική επικράτεια με τα νάματα της χριστιανικής αλήθειας, χωρίς να παύει να ορθοτομεί, να ελέγχει "εν Χριστώ" και να διδάσκει ορθόδοξο φρόνημα και ήθος! «Και δεν είναι μονάχα το παιδομάζωμα και οι εξωμοσίες, δεν είναι ο τρόμος από την Ανατολή, από τους αλλόθρησκους Αγαρηνούς, είναι και από την Δύση, από τους αιρετικούς, τους Φράγκους, από τους Προτεστάντες, τους Φραγκοτεύτονες. Οι Λατίνοι, οι παπικοί εκμεταλλεύονται τη σκλαβιά των Ρωμαίων στους Αγαρηνούς και κάνουν χίλια δύο να τους σύρουν με την βία στην πίστη τους την κάλπικη, τη διαβολική»[8].

[Συνεχίζεται]

1.Για τον ρόλο των ιερών Μονών ως εκπαιδευτικών φάρων του υπόδουλου Ελληνισμού, βλ., σχ., Χατζηφώτη Ι., Η καθημερινή ζωή των Ελλήνων στην Τουρκοκρατία, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2008, κυρίως τις σελίδες 82-86.

2.Πρβλ., Μεταλληνού Γεωργίου (Πρωτοπρεσβ.), Παράδοση και Αλλοτρίωση, εκδ. Δόμος, Αθήνα 2001, σελ. 85-110. Για το έργο και την οσιακή πολιτεία του Αγίου Κοσμά βλ. σχ., Σωτηρόπουλου Νίκου, Κοσμάς ο Αιτωλός, ΘΗΕ, τόμος Ζ΄, 1965, σελ. 894-899, Βασιλόπουλου Χαραλάμπους (Αρχιμ.), Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός και το έργο του, Αθήναι 1955, Ευαγγελίδου Τρύφωνος, Κοσμάς ο Αιτωλός ο Ισαπόστολος, 1714-1789, βίος και έργα αυτού (ιστορική μελέτη), Αθήναι 1897, Σαλαμάγκα Δημητρίου, Ο γνωστός καλόγηρος Κοσμάς, Αθήναι 1952, Κώνστα Κ., Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, Αθήναι 1976.

3.Πρβλ., Καντιώτου Αυγουστίνου (πρ. Μητροπολίτου Φλωρίνης), Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, Αθήναι 1976.

4.Πρβλ., Μεταλληνού Γ., Παράδοση και Αλλοτρίωση, σελ. 85.

5. «Το δε Πατριαρχείον διά της υπ' αριθμ. 260/20-4-1961 Συνοδικής Πράξεως κατέταξε τον Κοσμάν μεταξύ των Αγίων της Εκκλησίας μας και ώρισεν, όπως παρά των πιστών τιμάται και γεραίρεται ύμνοις τη 24^η του μηνός Αυγούστου, εν η μαρτυρικώς προς Κύριον εξεδήμησεν» (Καντιώτου Αυγουστίνου, Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, σελ. 77-80).

6. Πρβλ., Χατζηφώτη Ι., Η καθημερινή ζωή των Ελλήνων στην Τουρκοκρατία, κυρίως τις σελίδες 68-73 και 159-163.
- 7.Πρβλ., Runciman Steven, Η Μεγάλη Εκκλησία εν Αιχμαλωσία, εκδ. Γκοβόστη, Αθήνα 1968, σελ. 446-471.
8. Σαρδελή Κώστα, Ο Άγιος των Σκλάβων, εκδ. Εστία, Αθήνα 1990, σελ. 147.